

Öğrenci Hareketi Alanındaki Devrimci Çalışma İçin Bir Özeleştiri Taslağı

GİRİŞ

Şu içinde yaşadığımız günlerde devrimci hareketi umulmadık zorluklar bekliyor. Fakat şüphesiz bunların en önemlileri, bizzat devrimcilerin şimdiye kadarki pratikleri içinde kendilerinin yarattıkları olumsuzluklardan doğuyor. Öğrenci hareketi alanında daha şimdiden uçları görülmeye başlanan ve eğer devrimci sıfatına layık bir anlayışla yepyeni bir pratiğin biçimlendirilmesi doğrultusunda müdahale edilmezse devrimci hareket açısından tam bir hüsrana yol açacak muhtemel gelişmeler de böyle.

Son günlerde, özellikle devrimci mücadelenin görece uzun bir geçmişi sahip olduğu ve devrimcilerin genel öğrenci kitlesi üzerindeki etkisinin tartışmasız bulunduğu birtakım yerlerde ilginç olaylar gözlemleniyor. Bu gelişmelerle, hem devrimcilerin bu zamana kadar sürdürdükleri temel birtakım yanlışlar iyice su yüzüne çıkıyor; hem de yeni önerilerin ortaya sürülmesine tank olunuyor, dolayısıyla birçok devrimcinin artık «zamanın değiştiğini» anladığı görülmüyor.

Sözkonusu gelişmelerin en çarpıcısı şüphesiz, birçok yerde genel öğrenci kitlesinin, genel olarak politik olaylara ve özel olarak da devrimci harekete karşı tavrının değişmesi. Bu ülkede öğrenciler, 1960'lardan beri her dönemde devrimci-demokratik safların güçlü bir unsuru olmuşlardır. Gerek faşizme karşı direnişte, gerekse birtakım demokratik mevziler için verilen mücadelelerde, öğrenci hareketi demokratik mücadele saflarına önemli bir güç katmıştır. Hattâ gerçek, bundan çok daha fazlasını, öğrenci hareketinin zaman zaman ülkede aktif bir demokratik-devrimci mücadeleyi yürüten biricik unsur olarak kaldığını da göstermektedir.

Bu durum, tartışmasız bir şekilde, devrimcilerin önderliği ile birlikte varolmuştur. Öğrenci hareketinin, gerek kendi özel sorunlarına yönelik olarak, gerekse ülkedeki genel politik kaynaşma içerisinde aldığı tavırlarda her zaman devrimcilerin koyduğu perspektifler, mücadele biçimleri, talepler v.b. belirleyici olmuştur.

Şimdilerde, bu iki olgudan —öğrenci hareketinin aktif, mücadelecî niteliği ve devrimcilerin önderliği— «geçmiş zaman» tarzında söz etme tehlikesi açıkça ortaya çıkmış bulunuyor. Bu tespit belki hâlâ gözlerini gerçeklere kapalı tutmayı başaran birçoklarına inandırıcı gelmeyebi-

li. Ülkede veya içinde yaşadıkları dar alanlarda ne olursa olsun hep «kitlelerin mücadelesinin yükseldiğini» gören, görmek isteyen unsurlar için, bu ortaya koyduğumuz tespit küfür gibi gelecektir. Aldırmayacağız.

Açıkça görülmektedir ki, toplumdaki genel durumluk eğilimi ve istikrar özlemini yansıtır şekilde, genel öğrenci kitlesinde de belirgin bir «tevekkül» tutumu belirmektedir. Öğrenciler, kendi alanlarına ilişkin özel sorunlarını bile bir süre konu etmemeyi kabul etmeye eğilimlidir. Çatışmaların, öldürmelerin, okul kapatmaların, boykotların olmadığı, tam da egemen güçlerin istediği gibi «herkesin dersine çalıştığı» bir ortam, bugün, kısa bir zaman önce olduğundan daha fazla sayıda öğrencinin özlemi haline gelmektedir. Böyle bir olgunun varlığı, Sıkıyönetimin çeşitli baskıları karşısında takınılan tavırlardan, devrimcilerin kitlelere hitap ettikleri yerlerde egemen olan «hava»dan, yine devrimcilerin önderliğinde gerçekleşen birtakım eylemlere katılış biçiminden ve eylemler sırasında «önder» konumunda bulunanları dinleyiş, onlara «önder»lerini yerine getiriş (veya dinlemeyiş, yerine getirmeyiş) şekillerinden açıkça belli olmaktadır.

Lafı hiç döndürüp dolaştırmaya gerek bırakmaksızın, genel olarak «apolitikleşme» diye nitelendirilebileceğimiz bir tavır, giderek yayılmaktadır.

Bütün bunları çok rahat söylediğimiz sanılmamalıdır. Çünkü, belki şu toplum hayatının her yanını apolitik tutumlar sarsa yine de belli bir hareketliliğin korunacağı alan diye değerlendirebileceğimiz (ve şimdiye kadar da böyle değerlendirildiğimiz) öğrenci hareketidir burada sözkonusu olan. Öğrenci hareketinin giderek bir «devrimci öğrenciler hareketi»ne doğru erimesi tehlikesi vardır.

Bu konuda ilginç ve aynı zamanda tipik sayılabilecek bir göstergeden söz edeceğiz. Birçok okuldaki TİKP'liler, çok kısa zaman farklarıyla broşürler çıkarıp dağıtmaya başladılar. Gerek bunlarda gerekse açık propaganda yapabildikleri yerlerde kullandıkları çeşitli araçlarda, bir temel motif egemen: «Huzur». Broşürleri de genel olarak «Filanca yerde Huzur nasıl Sağlanır?» gibi adlar taşıyor. Bu propagandayı oldukça ileri götürdükleri bir okulda, TİKP imzalı bir duvar panosunda «Fakültemizde Huzuru Bozanlar» başlığı altında birtakım devrimcilerin adları sıralanarak yanlarına da hangi siyasi görüşleri be-

nimsedikleri yazıldı. Burada TİKP'nin geleneksel ihbarcılığını teşhir gibi bir amacımız yok. Dikkati çekmek istediğimiz nokta şu ki, tam da bu günlerde, değişik nitelikteki bir düzen gücü olarak TİKP, «Huzur» motifini, sloganını ortaya attı. Gerçi TİKP'nin bu yöndeki propagandası yeni sayılmaz. Ama yine de belirgin bir «atak» içine girdi. Nedeni açık: Bu sıralarda «huzur» sloganının öğrenci kitlesi üzerinde önemli bir çekicilik gücüne sahip olacağını ve bu yolla destek veya en azından sempati toplayabileceğini hesaplıyor.

Yine yukarıda işaret ettiğimiz temel önemdeki —tehlikeli— gelişmenin varlığını kanıtlayan bir olgu, birkaç yerde bazı şaşkınlığın devrimci-lik adına ağızlarından kaçırdıkları sözler. Bu tip sözlerin içeriği, devrimci bir tutumla hayat görüşüyle taban tabana karşıtlığı üzerinde ilerde biraz duracağız. Şimdilik bunların söylenmesine neyin yol açtığını soruyoruz. Şöyle demiş bir devrimci grubun bir yandaşı sınıfındaki öğrencilere hitap ederken: «Devrimcilerden umut kesemezsiniz!».

Öğrenci kitlesinin geniş kesimlerini kapsayan örgütlerin varolduğu birtakım okullarda, değişik devrimci grupların, «tabanda örgütlenme» esasına dayanan önerileri birbiri ardına ortaya sürmesi de şu anda ele aldığımız konu açısından önem taşıyor. Çeşitli devrimci gruplar, «tartışma birimleri», «komiteler», «kollar» şeklinde öneriler getirme ihtiyacını şiddetle hissetmeye başladılar. Bir devrimci grubun, gerek kendi içinden gerekse dışından gelebilecek, «revizyonist kitle çalışması yapıyor,» yollu bütün suçlamaları göze alarak, birçok okula ilişkin bültenler çıkarması, yaygın şekilde dağıtmaya çalışması, hattâ bu arada «Sanat-Kültür» konularına da özel ilgi göstererek bu konuda da bir broşür yayımlaması*, bunlara ihtiyaç duyması aynı yönde özel bir kanıt.

Olgu üzerine tartışmayı burada bırakıyoruz. Ayakları havada gezmeyi pek devrimci bir alışkanlık haline getirmişlerden bazıları nasıl olsa durumun böyle olmadığını, kitlelerin mücadelesi-

* Sözkonusu broşürde şu sözlerin geçmesi, içinde bulunduğumuz dönemin özgünlüğüne (ya da «garipliğine») iyi bir kanıt sayılabilir:

«... (Sanat kültür alanında) mücadele etmenin kadrolarımızca salt şarkı söylemek, halk oyunu oynamak ya da fotoğraf çekmek olarak algılandığından (öyle koşullandırıldığı için) çalışan arkadaşların pasifleşeceği, entellektüel gevezelikle zaman öldürecekleri sanılmaktaydı. Bugün kısmi olarak varolan bu sakat ve yanlış görüş her yerde mahkûm edilmiştir» (Devrimci Kültür Hareketi, Kültür Üzerine, İstanbul 1979, s. 4). Aynı broşürde sanat-kültür alanının «önemini kavrayamamakla kalmayıp, kültür çalışması içinde yer alanların da küçümsenmesi şeklinde kendini gösteren sektör yaklaşımından söz edilmektedir (s. 15) ki, bu da az ilginç değildir tabii.

nin her zamanki gibi yine yükseldiğini, devrimci önderliğin de sapaşaglam yerinde durduğunu ve hiçbir gücün onu sarsamayacağını filan söyleyip birtakım kanıtlar öne sürecek, birtakım suçlamalar getirecek. Biz de olguyu o zaman daha fazla açarız.

Şimdi sözünü ettiğimiz genel apolitikleşme olgusunun belirleyiciliği altında, bu olgunun farkına varan devrimcilerin şimdiden yönelmeye başladıkları —en az bu olgu kadar tehlikeli— tavra değinmek istiyoruz. Öğrenci kitlesinde okuldaki «mücadele»ye ve genelde «politika»ya karşı belirgin bir soğumayı, ilgisizleşmeyi, hattâ karşı-tavrı gören birtakım devrimciler, bu gerçekten hareketle çok ters bir sonuca ulaşmaktalar. «Mücadele»ye ve «politika»ya antipati duyan ve bunlardan uzaklaşan öğrencilerin, «mücadelesiz» ve «politikasız» ortamlar önermek yoluyla yeniden devrimcilere yaklaştırılması diye anlatabiliriz bu sonucu. Kendisinden hiç beklenmeyecek bir şekilde, bu tavrın içine şu ya da bu ölçüde giren devrimci gruplar ve devrimciler, henüz bu durum yaygın olmadığı için herkeşçe görülemiyor. Ama gerçek bir eğilim sözkonusuysa yakında bunların daha yaygın ve belirgin görülmesi de muhtemel.

Devrimcilerin bu tip tavırlara yönelmesi gerçekten çok büyük tehlike. Çünkü böyle tavırların karşısında derhal ortaya fırlayabilecek olan şamatacı «sol» tutumlar, bunları bahane ederek meşruiyet kazanabilir. Nihayet aklımızı başımıza devşirme zamanının geldiğini anlaması muhtemel olanlarımız da yine kargaşalık içinde, seslerini duyuramayabilirler*.

Bugün henüz uçları boy gösteren, fakat pek de uzun olmayan bir süre sonra hemen her yerde izleyebileceğimiz, öğrenci hareketini tehdit eden süreç karşısında nasıl bir tavır almalıyız? Bizce bugün öğrenci hareketi alanında faaliyet gösteren devrimciler için bu sorunun cevaplandırılmasından daha önde gelen bir görev olmaz. Bu sorunun cevabı da —hiç uzatmaya gerek yok—, kendimize yepyeni bir mücadele ve çalışma anlayışı, perspektifi oluşturmamız gerektiği tespitine varacaktır. Özellikle, kendilerine sunulacak yeni imkânlarla daha geniş ve güçlü bir şekilde saldırımları muhtemel olan faşistlere karşı direniş sorununun acilleşeceği, öte yandan zaten karşı karşıya bulunduğumuz baskıların yoğunlaşacağı ve öğrenci hareketini tas-

* Şunu da unutmamak gerekir ki, hep birbirinden daha «kararlı», daha «aktivist» görüneceğiz çabasıyla, aklımıza gelen her şeyi serbestçe söyleyemiyoruz. Devrimciliğimize halel gelecek, suçlanacağız korkusuyla, birçok görüşümüzü, önerimizi «saklıyoruz». Ama zaman, bu «genele yararlanma» kaygılarına hiç yer bırakmayacak, hayati bir tehdit karşısında açık, kesin tavır alma zamanıdır.

fiyeye yönelik daha «ince» planlarını* düzen güçlerince yürürlüğe konduğu bir sırada böyle bir köklü değişimi başarmak zorunluluğuyla karşı karşıya bulunmamız elbette elverişli bir durum değildir. Ancak anlatmaya çalıştığımız şu ki bunların hepsini birarada başaramazsak, yitireceklerimiz, hiç kimsenin sorumluluğunu üstlenemeyeceği çapta olacaktır. Ve bu ülkedeki öğrenci hareketi gibi, son derece özverili, atılgan bir gücü heba ederek devrim hareketinin gelişmesine çok büyük zarar vermiş olacağız.

Kaldı ki, burada öğrenci hareketi için ortaya konan sorun, başka alanlarda da, genelde de karşımıza çıkan, daha temel bir düzeydeki sorunun uzantısıdır ve bu özel alandaki başarı/başarısızlık durumumuz, genelde neyi başarabileceğimizi/başaramayacağımızı hem bize hem kitlelere hem de düşmanlarımıza gösterecektir. Sözkonusu olan, bugüne kadar ki egemen politik mücadele anlayışı, çalışma ve eylem tarzları ile sosyalist hareketin gelip bir tıkanma noktasına varmış bulunmasıdır. Bize göre, bugün içine düştüğümüz tıkanmayı önceden görmek mümkündür ve bugün de bunun nedenlerini görmek, gidermek ve devrimci hareketimizi, sosyalizm anlayışımızla, hedeflerimizle, sosyalist politik mücadele ilkeleriyle hiçbir ilişkisi kalmamış bulunan güçlerin etkilerinden arındırmak mümkündür. Özel olarak, öğrenci hareketi alanına ilişkin çalışmamızı çıkarma sokmuş bulunan yanlış anlayışlarımızın nelerden kaynaklandığını bulmak, açıkça ifade edip, yakınma veya özür dileme anlamında değil, eylemli bir sonuç yaratmaya yönelik olarak gerçek bir özeleştiri yapmak, zorunlu olduğu kadar mümkündür.

Biz, bu arada, öğrenci hareketi alanına ilişkin yeni, —ve bu kez kelimenin gerçek anlamında— devrimci bir mücadele perspektifinin oluşturulmasına hizmet edecek şekilde, geçmişteki uygulamaların kaynağı olan anlayışa eleştirilerimizi anlatarak bir tartışma sürecini başlatmak istiyoruz. Bu sayımızda ilk bölümünü sunduğumuz bu yazıda toplu bir eleştiri yapıyoruz. Ve önerdiğimiz mücadele perspektifinin, ilkelerini ortaya koymaya çalışıyoruz. Bundan sonra, tartışmanın gidişine, bize yönelecek eleştirilere de dikkat ederek, perspektifimizi somutlaştıracak, somut-pratik önerilerimizi anlatacağız. Fakat asıl amaçladığımız, bu şekilde billurlaşacak bir programın, sorunun değişik yönlerini öne çıkarabilecek bir tartışma ile yaratılması. Bu ilk yazıda önce müca-

* Devrimcilerin güçlü olduğu birçok okulda, seçme, eğitilmiş resmi görevliler çalışıyor. Bunların faaliyetinin odağı, devrimcilerin kitle ile olan ilişkilerini gözlemek, bu ilişkide zayıf noktalar yakalamak ve «tecrit» politikası için elverişli fırsat kollamak. Bu güleryüzlü ve «demokratik» görevlilere dikkat edilirse, devrimcilere karşı bile çoğu zaman olağanüstü «nazik» ve «hoşgörülü» davrandıkları görülecektir. Bu, «ince» planların gerektirdiği «incelik»tir.

dele perspektifini tartışmaya açışımız da bu yüzden.

Yani aşağıda, öğrenci hareketi alanındaki geçmiş devrimci çalışmanın eleştirisi ile birlikte sunmaya çalıştığımız, yeni, devrimci bir «öğrenci hareketi alanı çalışması» için temel ilkeler, kısaca bir «çalışma (mücadele) anlayışı»dır.

Bu konuyu ele alırken zorunlu olarak sosyalist çalışmanın daha genel, öğrenci hareketi ile sınırlı olmayan sorunlarına girmemiz gerekecek elbette. Örneğin «kitle ile bağ kurmak»tan bugüne kadar anlaşılacak şeyi çok yanlış ve devrimcilikle uzaktan yakından ilgisi bulunmayan bir tavır olarak tespit ediyorsak, bunu sadece özel bir alanla sınırlı kalarak anlatamayız. Böyle yapamayacağımız gibi, kendi önerdiğimiz anlayışı da yine özel bir alan çerçevesi içinde değil daha genelde ortaya koymamız zorunludur. Bu anlamda, sözünü ettiğimiz «kitle bağları» sorunu gibi, «önderlik», «kitlelerin eylemliliği», «demokratik haklar mücadelesi» v.b. sorunlarını da genel sosyalist politik çalışma anlayışının unsurları olarak ele almamız gerekecek.

I. SOSYALİST ÇALIŞMA KİTLENİN (KENDİ) EYLEMLİLİĞİNİN YÜKSELMESİNİ ESAS ALIR

«Sınıfsız toplum» olarak ifade edilen bir hedefi gerçekleştirmek için mücadele eden ve her alandaki mücadele pratiklerini bu hedeften hareketle, bu hedefe göre şekillendirmek zorunda olan sosyalistler, bütün gündelik çalışmalarında şu temel ilkeyi esas alırlar: Kitlenin eylemlilik düzeyinin yükseltilmesi.

Bunu söylemekle, şu soruların cevaplandırılmasını gerekli kılmış oluyoruz: Birincisi, bu neden böyledir; yani sosyalistler, örneğin neden hangi yoldan olursa olsun iktidarı ele geçirip ondan sonra kitleleri «eğiterek» amaçlarına ulaşmayı düşünmezler de, çok zahmetli ve güç bir yolu seçerler, kapitalizmin her yönden yoksunluğa, sınırlılığa, pasifliğe sürüklediği kitlelerin bilinçli eylemlerinde sosyalizmin başarısını görürler? İkincisi, «eylemlilik»ten kastedilen nedir; «kitleler eylemli olmalı» derken ve hatta bu eylemliliğin «yükselmesi»nden söz ederken anlatılmak istenilen nedir, bu «eylemlilik yükselişi»nin içeriği nedir?

Sosyalistler, yöntem olarak, hedef diye önlerine koydukları en genel teorik önermelerin bile, somut, günlük, yaşanan an içinde gerçekleştirilmekte olan pratiğe, her türlü pratik faaliyete yön vermesini kabul ederler. Bu anlamda sosyalistler için «teori» bir «kılavuz», bir «eylem kılavuzu»dur.

Burjuva politik güçler için bu böyle değildir. Onlar, «politika» ve «hedefler» diye saptadıklarını gerçekleştirebilmenin daha değişik bir biçimine bağlıdır. Burjuva politik anlayışa göre, herhangi bir politik-toplumsal «teori»nin uygulanacağı yer, «iktidar»dır. Önce «iktidar»a gelmek gerekir; «ic-

raat» ancak buradan yapılabilir. Bu nedenle, savundukları görüşler ne olursa olsun, burjuva politik güçlerin hepsi sadece iktidarı ele geçirmeye yönelik çalışırlar. Sorun, iktidara gelmektir. Böyle olunca da, hedef olarak formüle ettikleri şeyler birbirinden ne kadar farklı olursa olsun, burjuva politik güçlerin pratikleri, tek bir amaca, hepsinin paylaştığı bir amaca yönelir ve sonuçta çalışma tarzları, eylem biçimleri v.b. çok büyük ölçüde benzer. Asıl önemlisi şudur ki, iktidara geçtiklerinde yapacaklarını söyledikleri «icraat»ın içeriğinden bütünüyle bağımsız bir şekilde çalışmaktadırlar. Çünkü bu sıradaki «icraat»ları bütünüyle, iktidarı almaya yöneliktir.

Burjuva politik güçlerin «teori»leri, iktidara geçtiklerinde uygulayacakları bir «program» gibidir.

Sosyalistlerin teorisi ise bundan temelde farklı bir konumdadır. Sosyalistler için, teorik olarak öngörülmüş hedefler, yaşanan her türlü koşul altında gerçekleştirilmeye çalışılacak somut hedeflerdir aynı zamanda. Bu amaçla, varolan koşullara ilişkin somut tespitler yapılır, yaşanan durumda devrimci hedefler doğrultusunda gelişmeye elverişli unsurlar seçilir, bunlara ne şekilde etkide bulunulursa hangi hedeflerimizin ne oranda gerçek haline geleceği görülmeye çalışılır.

Fakat sosyalistler için «hedef»ler aynı zamanda sürekli olarak somut tavırlara yansımak zorundadırlar. Politik mücadelede seçilecek araçlar, kullanılacak yöntemler, pratik içerisinde sosyalistlerin birbirleriyle ilişkileri, örgütlenme tarzları, karar, tartışma, eleştiri biçimleri v.b., v.b. hep birbirleriyle uyum içinde bulunmalı, bunların hepsi de bütün toplum düzeyinde yaratılan bir ilişkiler bütünü olarak «sosyalizm»le uyum içinde olmalıdır.

Şu halde, «sınıfsız toplum» hedefi güden unsurlar olarak sosyalistler insanların kendi kaderleri üzerinde tam bir bilgi ve bilinçle karar verebildikleri, bireylerin yaratıcılığının varolan toplum düzenindeki hayatlarında hiçbir zaman olmayacağı kadar çok ve çeşitli alanlarda geliştiği, kolektif davranış ve kolektif bilincin oluştuğu ortamlar yaratmalı, böyle ilişkiler kurulmalıdır. Kapitalist yeniden-üretim sürecinde üstlendikleri işlevlerle belirlenmiş bir hayat süren insanların bu durumun sınırlılığından kurtulmaları, kendilerine gündelik hayatları içinde kapalı olan faaliyetlere de katılabilmeleri, üretimdeki işlevlerinin dışında başka, yeni işlevler üstlenmeleri; bütün bunlara elveren pratikler ve örgütlenmeler geliştirmek sosyalistlerin görevidir.

Kısaca ve genel bir ifade ile «sosyalizme özgü ilişkiler» diyebileceğimiz bu koşulları olabildiğince geniş ve gelişen bir şekilde bütün toplum düzeyinde gerçekleştirebilmek için gereken birtakım temel değişimler elbette varolan düzen içerisinde mümkün değildir. Sosyalistlerce kendilerine yeni bir hayatın çeşitli özellikleri pratik olarak gösterebilen, bu yeni hayatı varolan koşullarda olabildiği kadarıyla yaşayan kitleler,

olanca zenginliği ile yaşayabilmek ve aynı şeyi gelecek kuşaklar için garantiye almak amacıyla, varolan devlet ve düzenin sınırlarını parçalayacak, temellerini hâvaya uçuracaklardır. Bütün bu süreçte, sosyalistler, sürecin bir adım ilerisini gören unsurlar olarak, kitleleri yönlendirmeye çalışacaklar, onlara pratik olarak önderlik edeceklerdir. Fakat bu önderlik, kitlelerin bilinç ve eylem düzeyini, çeşitliliğini geliştirerek, zaman içinde onlarla arasındaki mesafeyi kapatmayı amaçlayan bir önderlik olmalıdır.

Bu açıdan bakıldığında, iktidarın alınması, sınıfsız topluma gidiş sürecinde mutlaka aşılması gereken bir basamaktır, ama her şeyin kendisine bağlı olduğu ve elde edilmesiyle sınıfsız topluma gidiş bakımından şaşmaz bir güvence sağlayabilecek bir konum değildir. Yani iktidarın alınması, zorunlu, olmazsa olmaz bir aşamadır; ama sınıfsız topluma gidiş süreci, yani baştan hedeflenenlerin gerçekleştirilmesi süreci iktidar öncesinden başlayıp iktidarın alınmasıyla değişik boyutlar kazanarak ilerler. İktidar öncesi pratiği, iktidar sonrası belirler; bunlar aslında aynı pratiğin evreleridir. Hedeflerin gerçekleştirilmesi, varolan toplum düzeni içindeki örgütlenme çalışmalarından başlar, iktidar alınca üretim araçlarında özel mülkiyetin kaldırılması, başka birçok düzenlemenin yapılabilmesi ile, tüm toplum düzeyinde daha geniş çerçevede ve kalıcı, kurumsal kökler salarak devam eder.

Bu perspektifin dolaysız bir sonucu şudur: Sosyalistlerin varolan toplum düzeni içinde çalışması asla sadece iktidarın alınması hedefine göre biçimlenemez. Asıl sosyalist çalışma, yukarıda kısaca anlatmaya çalıştığımız şekilde, kitlelerin bilinçlenmesi, örgütlenmesi ve çok yönlü etkinleşmesi amaçlarına yönelik olarak sürdürülecek, bir yandan da kitlelerin varolan iktidarı yıkararak yeni bir toplumsal hayatı yaratma-yerleştirme sürecini en ileri noktalara ilerletmesi için uğraşılacaktır.

Lenin'in «Sovyet» kurumlarında, Mao'nun «Köylü Birlikleri»nde muazzam bir sosyalist devrim potansiyeli görmeleri, yani kitlelerin kendiliğinden yaratıkları birtakım kurumlarda, toplumlarını sosyalist bir devrimle değiştirmenin güvencesini bulmaları, böyle bir perspektifle mümkün olmuştur, Marksizmin «devrim perspektifi» budur.

Oysa sosyalist harekete uluslararası çapta egemen olmuş ve hâlâ egemenliğini sürdüren anlayışa göre devrim perspektifi böyle değildir. Görünüşteki farklılıklara rağmen bugün «sosyalist» adını taşıyan çeşitli güçler bu konuda aynı ortak anlayışı paylaşmaktadırlar. Bu, SBKP'nin, ÇKP'nin, Avrupa Komünistlerinin, bunların çeşitli ülkelerdeki «şube»lerinin ve etkileyebildikleri tüm unsurların devrim perspektifidir.

Bu perspektife göre, altyapı üstyapıyı, mülkiyet ilişkileri toplumun geri kalan bütün alan ve ilişkilerini belirlediği için, sosyalizm ancak iktidarın alınmasıyla «kurulmasına» başlanabilen bir

Birlikim 58-59/48

«düzen»dir; sosyalistler, varolan düzen içinde, iktidarı ele geçirmenin kavgasını yürütürler. İktidar ele geçirildikten sonra, «yukarıdan aşağı» sosyalizm «kurulur». Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet kaldırılıp, bu özel mülkiyetin ekonomik düzeydeki her türlü etkinliği kırılınca «sosyalist ekonomi» kurulmuş olur. Bu «ekonomik temel» üzerinde de zamanla «sosyalist toplum» biçimlenir.

Bu anlayışı paylaşanların yönetiminde bulunduğu bugünün sözde sosyalist toplumlarının Marksizmin hedefleriyle ne ölçüde bağdaşır bir durumda olduğuna bakmak bile, sözkonusu anlayışın Marksizm ile uzaklığını yeterli şekilde gösterir. Biz burada, bunu uzun boylu ele alamayacağız elbette. Bu anlayışın öğrenci alanına ilişkin sosyalist çalışmada nasıl yansıdığını göstermeye çalışacağız.

Şu sözünü ettiğimiz egemen anlayışa göre yürütülen politik çalışmada, kitlelerin çeşitli toplumsal faaliyet alanlarında etkinleştirilmesine; devrimcilerin, kitlelere yön verebildikleri oranda ve yerde «önder» konumuna gelebileceği görüşüne yer yoktur. Madem ki sosyalizm ancak iktidar alındıktan sonra yürütülecek devlet faaliyeti ile «kurulabilecektir»; o halde bugün, bütün politik çalışma iktidarın alınmasına göre şekillendirilecektir. Bizzat «sosyalist politik çalışma»nın içeriği bile, sadece ve sadece, iktidarın nasıl alınabileceği sorusunun cevabıyla doldurulur. Politik bir kadro olarak «önderlik», kitleleri «kazanmaya» çalışacak ve yönetecektir. Ne yapmaları, nasıl davranmaları gerektiği, önder konumları kendilerinden menkul birtakım «yönetici»lerce kendilerine empoze edilecek olan «kitleler», bu anlayışa göre, iktidarın alınması için gerekli hareketi oluşturacak fizik güçtürler; «yığın»dırlar. Görevleri itaatkâr bir biçimde «öncü»yü izlemektir. Sosyalist «önderlik», iktidara gelindiğinde kitleler «adına», onların «iyiliğine» ne gerekiyorsa yapacaktır.

Burjuva politik güçlerin iktidar ve kitleye yaklaşımları ile şu sergilediğimiz anlayışın bu iki unsura yaklaşımı arasındaki paralellik görmek sanırım zor değildir. İkisi de belirleyici bir iktidar konumunu önelerine koymakta, pratiklerini bu konuma gelme hedefine göre biçimlendirmekte, bu konuma gelebilmek için gereken desteği kitleleri arkalarına alarak, «kazanarak» sağlamaya çalışmaktadırlar. Ya hedefler? Onlar, iktidara geldikten sonraki «icraat»la gerçekleştirilir elbet...

Doğal olarak, böyle bir anlayışın sahipleri, her zaman, hedeflerini gerçekleştirmenin biricik güvencesini, buldukları her yerdeki «iktidar» konularında görecektir. Yani buldukları yerde sosyalistçe bir şeyler yapamayacaklarını, hatâ hiç kimsenin yapamayacağını, kendilerine bu durumda düşen görevin yine iktidarı ele geçirmek olduğunu düşüneceklerdir. Kitlelerin geniş ölçüdeki katılımına, çeşitli düzeylerdeki eylemliliğine elverecek birtakım kurumlar, ilişkiler ya-

ratma gibi bir hedefi bütünüyle bir kenara atacaklardır.

Bu genel görüşler bugün en yetkin ifadelerini «sosyalist» adı taşıyan birtakım devletlerin yönetici gruplarında bulmaktadır. Sözkonusu yöneticilerin icadı olan «reel-sosyalizm» teorilerinde, bu özetlediğimiz unsurlar mutlaka yer alır.

Sosyalizmin bir mücadele alanındaki gelişmesini, kitlelerin eylemlilik yükselişi ile değil de kendilerine önder konumu vermiş sosyalist kadroların eriştikleri konumlar açısından ölçmek, geçtiğimiz yıllarda devrimci hareketimizi sarmış, birçok durumda iğdiş etmiş bir urdur. Öğrenci hareketinde bu urun ne gibi zararlı «ifrazat»lar yaptığı konusunda ise sanırım burada özel olarak örnekler vermeye gerek yoktur. Bu urun verdiği sancuları her an bütün benliğinde hissedilen devrimciler dün de vardı, bugün de var. Bugün üstelik, çok kısa bir zaman dilimi içerisinde çok geniş ve zengin deneyler geçirmiş, sonunda gelip bir noktada tıkanmış, gerileme tehlikesi ile karşı karşıya kalmış bir hareketiz. Birçoklarımız neyi neden başaramadığımızı, şu an içlerinden, pek yakında da yüksek sesle, sormaya başlayacaklardır?

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız iki ayrı politik mücadele anlayışından, burada yadsıdığımız, devrimcilikle, sosyalizmle bir ilgisi bulunmadığını söylediğimiz «iktidarcı» yaklaşım; hedeflerimizle bağdaşmazlığını, amaçladıklarımızın tam tersi sonuçlar yaratmamıza yol açacağını göstermiş bulunuyor. Kitlelerin en geniş ve çok yönlü eylemliliğini sosyalizmin temel güvencesi olarak koymamız gerekirken, adeta kendilerini toplumun doğal yöneticisi gören birtakım «devletçi» akımlar gibi, kitleler «adına», kendimizi onların değişmez yöneticileri sayarak davranmış olmamız, kitlelere yeni bir hayat, uğruna mücadeleye girişecekleri canlı bir hedef sunamamıza neden oldu. Bizim yönetimimiz altında, bizim onlar için saptadığımız talepler uğruna, bizim uygun gördüğümüz eylem biçimleri içinde yer almalarını isterken, kitlelerin zamanla, mücadele, hedef yol ve biçimleri konusunda kendileri karar verecek olgunluğa yükselmesi doğrultusunda ne yaptık?

Bu soruya herhangi bir şekilde, olumlu denebilecek birtakım cevaplar vermeyi düşünenler, hiç kendilerini aldatmamalıdır. Çünkü devrimciler bu doğrultuda hemen hiçbir şey yapmadılar! Eğer devrimci hareketin sergilediği bütün olumsuzluklara rağmen; kitlelere gerçekten yeni ve uğruna mücadele edilecek bir «gelecek» tablosu sunamamasına rağmen her gün yüzlerce, binlerce insan mücadelelere katıldıysa, bunun nedenleri bizlerin başarısından ileri gelmiyordu. Toplumun yaşadığı genel bunahım ve hareketlilik içinde zaten birçok toplum kesimi mücadeleye atılıyordu. Gençlik, öğrenci gençlik, henüz başını kaldırıp toplumsal soruna baktığında, derhal düzene karşı tavrını alıyor ve kendisinden önce mücadeleye girişmiş olanların bulunduğu yerlere akin akin geliyordu. Öğrenim kurum-

Birlikim 58-59/49

larının aklı başında burjuvalara göre bile son derece geri ve ilkel sayılabilecek özellikleri, faşist saldırılar, çok kısa zaman içinde yaşanan etkili büyük olaylar, hareketlilik ortamını canlı tutuyor ve her geçen gün kalabalık öğrenci kitleleri bu hareketli alana adımını atıyordu.

Bu yoğun hareketlilik ve mücadeleler içerisinde oldukça önemli bir gelişme pek göze çarpmadı. Öğrenci hareketinin asıl yeşerme ve ilk gelişme alanı olan üniversitelerde devrimci hareketin gelişmesi, kitleselleşmesi, bundan yaklaşık bir-birbuçuk yıl önce önemli ölçüde yavaşlamıştı. 16 Mart faşist katliamının ardından İstanbul Üniversitesi'nde protesto yürüyüşü başlarken, orada bulunan 50.000'in üzerindeki kitlenin en az yarısı liseliydi. O gün birçok devrimci aralarında bu konuyu konuşuyorlardı. Bugün geldiğimiz noktada ise, aynı duraklama liseleri de sardı.

Yani toplumdaki genel kaynaşma ve toplumsal muhalefet hareketinin yükselişi ile birlikte öğrenci hareketi ancak pek sınırlı zamanlarda ve pek az ülkede görülebilen bir yaygınlığa, güce ulaşmış; toplumsal muhalefet hareketinin canlılığını yitirmeye başlamasıyla birlikte ise aynı yönde bir eğilim onu da etkisi altına almıştır. Bu bakımdan, geçmişteki yaygın ve etkin öğrenci hareketini devrimcilerin «oluşturduğu» gibi bir iddia doğru değildir. Devrimcilerin hiç küçümsemeyecek başarısı, faşizmin saldırılarına karşı direnmektir. Bundan önceki tarihlerde faşizmin iktidar olduğu ülkelerde gösterilen devrimci-demokratik direnmelerle karşılaştırıldığında bu direniş gerçekten müthiş kararlı ve başarılı sayılmalıdır. Örneğin İtalya'da «Parti»nin resmi kararlarını, tavırlarını dikkate almayan sınırlı sayıda işçi, tam anlamıyla aktif bir direniş gerçekleştirebilmiş; Almanya'da ise durum daha da kötü olmuştur. Fakat bizde, faşistler ve onlara uzunca bir dönem açık, görünür şekilde, daha sonra ise «el altı» yollardan destek veren güvenlik güçleri, beklemedikleri ölçüde kararlı, ısrarlı ve özverili bir direnişle karşılarak, birçok yerde püskürtülmüşlerdir. Eğer devrimcilerin tartışmasız önderliğindeki bu direniş başarılamasaydı, şüphesiz öğrenci hareketi diye bir «canlı»nın yaşayacağı alan bile ortada kalmayacaktı.

Ama devrimcilerin başardığı, bu direnme hareketinde başlayıp burada bitmektedir. Çünkü devrimciler, hele bir dönem çok geniş bir yaygınlık kazanmış olan direnme eğilimlerini, sosyalist bir mücadele zemini üzerinde örgütleyemediler. Toplumun her hücrelerinde yaşanan iki kampa ayrışma zemini üzerinde, devrimci-demokratik kampın kitlesel eylemlilik yükselişine dayalı bir mücadelesini yaratamadılar. Bu direnme mücadeleleri içinde, kitlelerin gerçek (fiili) anlamda sosyalistleşmesine götürececek çok yönlü eylemlilik imkânları, kurumları açamadılar. Kitlelerle kurdukları ilişkilerde hep, otoritesi tartışılmayan «mutlak yöneticiler» rolünü takındılar.

İdeolojik-politik önderliği böyle —yani yanlış— kavrayıp hayata geçirdiler.

Özel olarak öğrenci hareketi alanında aynı durum gözlemlendi. Devrimciler, herhangi bir birimde kendi önderliklerini ancak başkalarını susturmakla sağlayabileceklerini sandılar. O birimdeki sosyalist mücadelenin biricik güvencesini kendi iktidarlarında gördüklerinden, «iktidara» geçen bir sosyalist grup, gücü yettiği oranda öteki sosyalistleri susturmaktan işe başladı. Forumlar, devrimci «siyaset»lerin görüşlerini açıkladıkları bildirim toplantılarına dönüştü. Buralarda, bırakın «sıradan» herhangi birisinin kalkıp gerektiğinde devrimcilerin önerdikleriyle çelişen görüşlerini açıklamasını, hangi «siyaset»in konuşmaya «hakkı» olup hangisinin olmadığı, başlıca sorunlardan biri sayıldı. «İktidar»daki grup, bu konunun kendisine sağladığı araçları kullanarak, hatta oluşturarak mücadelesini yürüttüğünden, kimin konuşmaya «hakkı olduğu», kimin olmadığı sorusu, iktidardakilerin politik tercihlerine göre cevaplandı.

Forum olayında özellikle belirginleşen tutumlar, devrimcilerin, bugünkü düzenin sözde «demokrasi»sini eleştirirken burjuva demokrathğin asgari ölçülerine bile sığmayacak kadar anti-demokratik bir çizgi izlediklerini gösterdi. Bütünle zora dayanan bir dizi uygulama; devrimci önderlik, disiplin v.b. gerekçesiyle yürütüldü. Hiç kimse, devrimcilerin söyledikleriyle; kapitalizm sınırları içinde demokrasinin varabileceği en ilerî düzeyi bile kat kat aşan gerçek bir demokrasi, hatta bu «demokrasi»nin bile yok olacağı, devletin söneceği, yönetici-yönetilen ayrımının silineceği bir toplum v.b. hedeflerle; somutta gördüğü eylemler, davranışlar, pratik arasında herhangi bir uyum bulunduğuna inanmadı. Böylece aslında kendi kendimizi teşhir eder gibi bir konuma düştük.

Bütün bunlar, sosyalizm, sosyalist toplumda iktidarın ve kitlelerin durumu, sosyalist politik mücadele anlayışı gibi birçok temel sorunlardaki yanlış kavrayışlardan, yukarıda kabaca tanıttığımız «iktidarcı» yaklaşımın genel kavrayışımız üzerinde yaptığı tahribattan kaynaklanıyordu. Sosyalizmi «bizim iktidarımız»la özdeşleyen çarpık mantığın bir ürünü ve özel bir alana yansması olarak, öğrenci hareketini de öğrenci kitlelerinin «bizim yönetimimizde» eylemlere katılması şeklinde düşündük. Oysa nasıl sınıfsız topluma doğru ilerleyen bir toplumda, «iktidar» konularında yer alan sosyalistler, halk kitlelerinin bu konulara gitgide artan ölçülerde katılmasını, toplumun bütün faaliyet alanlarında kitlelerin gerçek anlamda «kendilerinin yöneticisi» durumuna gelmelerini ve bütün toplum sorunlarına ilişkin kararlarda kitlelerin belirleyici olmasını sağlamamaya çalışırlarsa; yani «önderlik»lerini, kitleleri kendileriyle aynı düzeye çıkarmak için kullanırlarsa; bugün verilen her türlü mücadele içinde de bu yaklaşıma göre davranırlar, yani davranmalıdırlar. Demek ki, öğrenci hareketi söz-

konusuysa, burada devrimcilerin yapacağı, düzenledikleri eylemlerde daha «güçlü» olabilme veya düşman tarafından tecrit edilmeme amacıyla kitlelerle birtakım «bağ»lar kurmak değil, kitlelerin, varolan koşullarda yapmalarına imkân olmayan faaliyetlere katılmasını teşvik etmek,

kendilerini ilgilendiren her türlü sorunda kaderlerini belirleme amacıyla gereken bilgi, deney ve inisiyatifte sahip olmaları için çalışmak olmalıdır (ydı).

Bu konuda daha somut sözler etmeyi biraz ileriye bırakıyoruz.